

Limba română în viața secuilor de-a lungul secolelor (până la 1918, de la M la Z) - II

În „Angvstia” nr. 8/2004, Istorie, p. 41-62, am publicat prima parte a dicționarului de cuvinte și expresii românești împrumutate de secui până la anul 1918, de la A la L. Redăm mai jos, în continuare, partea a doua a dicționarului, de la M la Z, plus cuvintele de la A la L care nu figurează în prim parte (vezi lista izvoarelor în prima parte și, în continuare, alte izvoare):

Kováts = KOVÁTS I., *A székelyház*, Cluj, 1909

SzOkl = *Szekely okleveltár*, V

Ținutul = SABIN OPREANU, *Ținutul Săcuilor*, extras din „*Lucrările Institutului Geografic...*”, III, Cluj, 1928.

burduf - în derivate: **a. burdohot** - 1596: Siculeni, scaunul Ciuc, EMSzT, I; 1093; **b. burduban** - 1784: Cernatul de Jos, scaunul Trei Scaune, ibidem.

chilav - **silap** - în sens de foc care abia licărește / lumină slabă de foc - 1863: comitatul Odorhei, Kriza Vadr.; 1897-1901: Secuime, Kiss Mihály, comitatul Odorhei; MTsz.

cotet - în cuvinte compuse: **kutyakotyec** (cotet pentru câine) - 1909: Secuime, Kováts

mai - **máj** - în sens imperativ de: nu mai...! - 1863: comitatul Odorhei, Kriza Vadr. (*Ne máj vesztogetöm rea a szót / Mit máj vesztogetöm s.a.*); 1893: Secuime, Nyr XXII 38; 1897-1901: Ozun, comitatul Trei Scaune, Erdélyi Lajos, MTsz.

marfa - **márfa** - 1) în sensul de marfă - 1878: Secuime, Nyr VIII 515; 1881: comitatul Trei Scaune, Nyr X 30; MTsz; 2) în derivate: **marfája** - 1897-1901: Ozun, comitatul Trei Scaune, Erdélyi Lajos, MTsz.

mânător - **monyotor** / **monyator** / **munator** - ciobănaș care mână oile în locul de muls - 1725: Sânsimion, scaunul Ciuc, EMSzT.; 1868: Secuime, Orban I 80; 1875: Secuime, Nyr IV 236; 1897-1901: Odorheiu Secuiesc, Secuime, Györffy Iván, Trei Scaune, Erdélyi Lajos, comitatul Odorhei, zona Homorodului, Baczó Mozes, MTsz; 1914: Secuime, Herm. Paszt. 166.

măciucaș - **macsucas** - **macsukas bot** - 1897-1901: Secuime, Kiss Mihály, MTsz.

măciucă - **macsuka** - 1) ciomag, ghioagă - 1739: Sânzieni, scaunul Trei Scaune, preotul Șt. Kovács (24 ani), EMSzT VIII 10; 1783: Poienita și Band, scaunul Mureș, EMSzT VIII 10; 1880:

Breteu, scaunul Trei Scaune, Echárd János (18 ani), EMSzT VIII 10, ținutul Baraolt, Nyr IX 42; 1882: Secuime; comitatul Ciuc, Arany-Gyulai II 367, 384; 1869: Secuime, Orban II 155; 1896: Ciuc, Ethn. VII 329; 1897-1901: Secuime, Kiss Mihály, comitatul Odorhei, Györffy Iván, Racul, comitatul Ciuc, Dobós András, Ozun, comitatul Trei Scaune, Erdélyi Lajos, MTsz; 2) în cuvinte compuse: **macsukás bot** / **macsuka bot** - bătă cu măciucă - 1738: Band, scaunul Mureș, EMSzT VIII 11; 1914: Secuime, Herm. Paszt. 216.

măi - **moj** - în piesa populară Villaimul: *szüfle moj fortate* (sufică măi fărtate) - 1896: Ciuc, Ethn. VII 396.

mălai - **malé** / **malaj** - 1) porumb - 1877: Tușnad, Nyr VI 474; 2) turtă din făină de mălai - 1869: Potiond, Orban II 154; MTsz; 1905: Secuime, Nyr XXXIV 82; 3) făină de mălai - 1897-1901: Secuime, MTsz; 4) în cuvinte compuse: **malezik** / **tejes malé** - **malé tán** / **málés-saju** / **édesmalé** - 1888: Beclean, Nyr XVI 332; 1897-1901: Odorhei, Secuime, MTsz; 1900: Târgu Secuiesc, Nyr XXIX 431; 1905: Giurgeu, Nyr XXIV 324; 1882: Secuime, Arany-Gyulai III 234.

mămăligă - **mamaliga** / **momoliga** - 1838: Secuime, Tsz; 1883: Sâncrăieni, Nyr XII 432; 1897-1901: Secuime, Kiss Mihály, Györffy Iván, MTsz.

mătă - **móca** - 1860: Trei Scaune, MNyszt VI 341; 1897-1901: Trei Scaune, Györffy Iván, MTsz; 1914: Trei Scaune, Herm. Paszt. 640.

mâzgă - **mézga** - 1912: Secuime, Damian 30-31.

mesteca - **misstikál** / **mesztekal** - 1897-1901: Ozun, comitatul Trei Scaune, Erdélyi Lajos, Sfântu Gheorghe, László Árpád, MTsz.

mioară - **miora** / **millora** / **miora** / **mijóra** / **mihóra** - 1) miclută de un an sau doi - 1635: Crișeni, scaunul Odorhei, EMSzT IX 287; 1658: Tărcăști, scaunul Odorhei, ibidem; 1701: Soimusu Mic, scaunul Odorhei, ibidem; 1724: Corunca, scaunul Mureș, ibidem; 1758: Firlănuș, scaunul Odorhei, ibidem; 1763: Șamsud (azi Sincăi), scaunul Mureș, ibidem; 1838: Secuime, Odorhei, scaunul Mureș, Tsz 954; 1863: comitatul Odorhei, ținutul Crisutru Secuiesc, Kriza Vadr. 332, 505 a, 505 b; 1879:

comitatele Mureș-Turda și Odorhei, Nyr VIII 473; 1882: Odorhei, Nyr XI 40; 1897-1901: tinutul Cristurului Secuiesc, Odorheiu Secuiesc, Kriza, Secuime, Kriza, MTsz: 1914: Odorheiu Secuiesc, Secuime, Herm. Paszt. 513-514; 2) în derivate: **a. mnyoráját** - 1756: Corunca, scaunul Mureș, EMSzT IX 287; **b. milloran** - 1720: Alunis, scaunul Odorhei, ibidem; 3) în cuvinte compuse: **a. millora czapot** (ied) - 1728: Petecu, scaunul Odorhei, EMSzT IX 288; **b. milliora juh** - 1729: Petecu, scaunul Odorhei, ibidem; 4) nume de oaie (**Milóra**) - 1914: Merești, Herm. Paszt. 523.

mioraș - millorás - în sens de suman (făcut din blană de mioară) - 1850: Târcești, scaunul Odorhei, EMSzT IX 288.

mocan - mokány - 1) român muntean, de la munte - 1860: comitatul Ciuc, MNyszt VI 374; 1875: comitatul Odorhei, Nyr IV 81; 1897-1901: comitatul Odorhei, Erdélyi Lajos (comitatele Trei Scaune, Ciuc), MTsz; 1905: Secuime, Nyr XXXIV 82; 2) cal mic, de munte rezistent - 1875: Odorhei, Nyr IV 81; 1897-1901: Trei Scaune, Erdélyi Lajos, MTsz; 3) nume: Mókán - 1914: Ciuc, Herm. Paszt. 375.

moșia - mósia - 1897-1901: Ozun, comitatul Trei Scaune, Erdélyi Lajos; Dalnic, comitatul Trei Scaune, Márton Imre, MTsz.

moșule - mosulé ! (vocativ) - în sens de cioban bătrân care joacă în piesa religioasă populară Viŕlaimul - 1868: Secuime, Orban I 153; 1986: Ciuc, Ethn. VII 396.

mreaă (pește) - marázsa - 1) peste lung - 1893: Secuime, Ethn. IV 199; 1897 - 1901: Odorheiu Secuiesc, ținutul Giurgeului, Györfly Iván, MTsz. 2) în cuvinte compuse: **marázsa-háló** - 1887: comitatul Odorhei, ținutul Giurgeului, Herm. Hal.

mujdei - mosgye - sos din usturoi, sare și oțet - 1893: scaunul Arieș, Janko TAT 128.

murg - murga - 1) cal murg, mic și slab - 1873: Secuime, Nyr II 556; MTsz; 2) vacă bătrână - 1873: Secuime, Nyr II 470; 1914: Secuime, Herm. Paszt. 417; 3) schelet de cal mort, os mare de cal, folosit ca patină - 1860: Secuime, MNY VI 239; 1873: Secuime, Nyr II 555; 1914: Secuime, Herm. Paszt. 326.

murit - murit - în sens de decedat; în cuvinte compuse: **tott murit** (tot a murit) - 1897-1901: Racul, Dobós András, Calnic, comitatul Trei Scaune, expresia: Murit lett neki, Márton Imre, MTsz; 1905: Giurgeu, Nyr XXXIV 325.

mutul - mutuj - 1) neîndemânic, prost, neputincios - 1863: Trei Scaune, Kriza Vadr.; 1876: Trei Scaune, Nyr V 30; 1897-1901:

Secuime, Kiss Mihály, Györfly Iván: 1903 - Secuime, Ethn. XIV 142; 2) încăpățânat - 1875: comitatul Odorhei, Nyr IV 175; 1880: tinutul Baraolt, Nyr IX 42; 1889: Anghelus, Pădureni, Ghidfalău, Nyr XVIII 573, MTsz: 1897-1901: Secuime, Kiss Mihály, Györfly Iván, MTsz; 3) zgârcit la vorbă - 1897 - 1901: Secuime, MTsz; 4) perfid, insidios - 1875: Odorheiu Secuiesc, Nyr IV 175; 1880: tinutul Baraolt, Nyr IX 42; 5) în derivate: **mutujnak** - 1793: Secuime, EMSzT IX 452.

năcăji - nyekezsál - 1) se ocupă de treabă fără chef, cu silă, de nevoie - 1893-1901: Ciuc, MTsz; 1900: Chibed, Nyr XXIX 584; 2) a se bălbăi - 1897-1901: Secuime, MTsz; 3) în derivate: **nyekezsálódás** - 1879: Secuime, Nyr VIII 515; 1897-1901: Ciuc și Trei Scaune, MTsz; 1900: Chibed, Nyr XXIX 534;

năcăjit - nyekezsit - în sensul de greoi la vorbă - 1905: Giurgeu, Nyr XXXIV 323.

nănaș - nanáš - în sens de mijlocitor în căsătorie - 1863: Secuime, Kriza Vadr.; 1897-1901: Secuime, Kiss Mihály, Györfly Iván, MTsz.

nărav - neráva - obicei rău (la oameni), îndărătnicie (la cal) - 1897-1901: Trei Scaune, MTsz.

năraș - nerávás - 1897-1901: Trei Scaune, Budila, Erdélyi Lajos, MTsz.

nătântoc - netentok/ letentók/ etentók - fricos, nătâng, neîndemânic - 1863: Trei Scaune, Kriza Vadr.; 1879: ținutul Baraolt, Nyr VIII 188; 1897-1901: Secuime, Ozun, tinutul Baraolt, Györfly Iván, Kiss Mihály, MTsz.

nătărău - neteró/meterók - prost, neîndemânic - 1881: comitatul Ciuc, Nyr X 90; MTsz; 1905: Giurgeu, Nyr XXXIV 82.

neam - în cuvinte compuse: **nyámság** (rudenie) - 1897-1901: scaunul Arieș, Kiss Mihály, MTsz.

necheza - nyekezsza - a vorbi rău - 1881: Ciuc, Nyr XX 90; MTsz.

negofaș (care se ocupă cu negot) - **nyegocas** - în sens de negustor ambulant - 1879: comitatul Mureș-Turda, bazinul Nirajului, Nyr VIII 281; 1897-1901: Secuime, Györfly Iván, Kiss Mihály, MTsz.

noaten - nótin - 1) miel de doi ani - 1897-1901: Secuime, Kriza, MTsz; 1902: bazinul Arieșului, Nyr XXXI 114; 1905: bazinul Arieșului, Nyr XXXIV 107; 2) în derivate: **notin herbecs** - 1766: Ceușu de Câmpic, scaunul Mureș, EMSzT IX 694.

nu - nu - în sens de negație: Nu sufle, ven szipa! (în piesa Viŕlaimul): 1897-1901: Secuime, MTsz.

oacheșă - vakisa - 1) oaie albă cu cere negru la ochi - 1914: Secuime, Herm. Paszt. 522; 2) oaie, capră sau vită cu pete negre în jurul ochilor - 1838: Trei Scaune, Tsz; 1897: comitatul Ciuc, Nyr XXVI 429; 1897-1901: Trei Scaune, Ciuc, MTsz; 3) oaie cu pete negre - 1897-1901: Ciuc, MTsz; 4) (om) cu ochi mari cu sprâncene mari și negre - 1897-1901: Ciuc, Trei Scaune, MTsz; 5) expresie cu care se strigă o oaie - 1915: Sândominic, Nyr XLIV 383. 6) om cu părul alb/cu ochi mari negri - 1863: comitatul Trei Scaune, Kriza Vadr.; 1860: comitatul Ciuc, MNyszt VI 377.

păcurar - pakular - 1) cioban - 1838: Secuime Tsz; 1880: Târgu Mureș, Nyr IX 176; 1893: Covasna, Butyka Boldizsar, Secuime, Gyöffy Iván, Bădeni, comitatul Odorhei, MTsz; 2) în derivate: **a. pakularok** - 1650: Ciuc, SzOkl 191; 1731: Imper, scaunul Ciuc, EMSzT X 395; **b. pakulárja** - 1737: Lăzarea, scaunul Ciuc, ibidem; 1769: Zetea, scaunul Odorhei, ibidem; 1808: Zagon, scaunul Trei Scaune, ibidem; 3) în nume de familie: **Pakulár** - 1767: Chichiș, scaunul Trei Scaune, ibidem; 1782: Canta, scaunul Trei Scaune, ibidem.

păcurărește - pakularoskodik (slujește ca păcurar) - 1727: Chileni, scaunul Trei Scaune, EMSzT X 396; 1773: Iacobeni, scaunul Ciuc, ibidem.

păcurărit - pakularoskodot/ pakularkodott/ pakularoskodtam - în sens de ciobănit - 1727: Chileni, scaunul Trei Scaune, EMSzT X 396; 1765: Crăciunești, scaunul Mureș, ibidem; 1768: Brețcu, scaunul Trei Scaune, Jos. Szörtsei, ibidem.

păpușă - papusa - în sens de legături de frunze uscate și întinse de tutun - 1825: Livezeni, scaunul Mureș, EMSzT X 461.

părpărită - perpençe - piesă la coșul morii - 1838: Secuime, Tsz; 1883: comitatul Ciuc, Nyr XII 235; 1897-1901: Secuime, Ciuc, MTsz;

pedică - peteka - 1) 1897-1901: Secuime, MTsz; 2) în cuvinte compuse: **peteka vet** (pus pedică) - 1897-1901: Secuime, Gyöffy Iván, MTsz.

pisica - pisika/ peszika - 1897-1901: Trei Scaune, Kiss Mihály, MTsz.

pitan - pită din făină de mălai; în cuvinte compuse: **málepítán** - 1897-1901: Târgu Secuiesc, Nyr XXIX 431.

platca - platka - piesă de cămașă bărbătească sau de la partea de sus a unei rochii - 1904: Secuime, Nyr XXXIII 515.

plăcintă - palacsinta/ palicsinta/ placsinta/ palicsinta - 1863: Trei Scaune, Kriza Vadr.;

1897 - 1901: scaunul Odorhei, Baczé Mozes, MTsz.

plăieși - plajasok - în derivate: **plajasoktol** - 1780: Ditrău, scaunul Ciuc, EMSzT III 670.

pluta - pluta - plop piramidal - 1914: tinutul Baraolt, Herm. Hal. 821; 1897-1901: tinutul Baraolt, lângă Olt, MTsz.

poiană - pojáná - 1) în derivate: **pojánábol** - 1803: Subcetate, scaunul Ciuc, EMSzT X 779; 2) în toponime: **a. Pojánában** - 1760: Bărdești, scaunul Mureș, ibidem; 1774: Sânzâieni, scaunul Trei Scaune, ibidem; **b. Belsőpolyana** (Poiana Dinăuntru)/ **Külsopolyana** (Poiana Dinafară) - 1831: Remetea, scaunul Giurgeu, ibidem; **c. Alsó pojánkán** (Poienita de Jos)/ **Közepső pojánkán** (Poienita de Mijloc) - 1781: Valea Seacă, scaunul Trei Scaune, EMSzT X 780; **d. Pojánká** - sec. XVIII: Zăbala, scaunul Trei Scaune, ibidem; **e. Alsó Pojánkán** (Poienita de Jos)/ **Felső Pojánkán** (Poienita de Sus) - 1825: Valea Seacă, scaunul Trei Scaune, ibidem.

pomana - pomána - 1) 1880: Târgu Mureș, Nyr IX 429; 1897-1901: Ozun, Erdélyi Lajos, MTsz; 1905: Giurgeu, Nyr XXXIV 82; 2) în cuvinte compuse: **pomanaba ad** (dă de pomană)/ **pomanaba jártunk** (umbă după pomană) - 1883: comitatul Ciuc, Nyr XII 235.

popa - popa - în cuvinte compuse: **unitus popa** (popa unit, greco-catolic) - 1801: Band, scaunul Mureș, EMSzT X 810.

popic - popik - în sens de țurecă - 1860: Trei Scaune, MNyszt VI 334.

porni - pornyál - în sens de a porni cu oile; 1) în derivate: **pornyálni/ pornyállat/ pornyáltatni** - 1863: Secuime, Kriza Vadr.; 1897-1901: Trei Scaune, MTsz; 1914: Secuime, Herm. Paszt. 517; 2) în cuvinte compuse: **pornyaltat legeltet** (pornit la pășunat) - 1838: Trei Scaune, Tsz; 1889: Anghelus, Ghidfalău, Pădurenii, Nyr XVIII 574.

prăjină - parazsina - 1) a. par lung - 1897-1901: Ozun, Erdélyi Lajos, MTsz; b. nuia, vargă - 1838: Secuime, Trei Scaune, MTsz; 2) în derivate: **megveszöz parazsinal** - 1838: Secuime, Tsz; MTsz; 3) în cuvinte compuse: **parazsinafa** - 1598: scaunul Odorhei, EMSzT X 503.

premândă - prémándá/ premonda - 1863: Trei Scaune, Kriza Vadr.; 1897-1901: Ozun, comitatul Trei Scaune, Erdélyi Lajos, MTsz.

prepeleac - prepelyág/ prepelág - 1914: Chepet, Herm. Paszt. 77.

priculici - prikulics/ pirikulics - în sens de stafie, fantomă, spirit rău - 1863: Trei Scaune,

Kriza Vadr. 367; 1905: Giurgeu, Nyr XXXIV 82; MTsz.

pripă/pripas - parapác/ parapacs/ parapaty/ perapács - 1) băiat vior, sprinten, care vorbește repede și cu curaj - 1863: Odorhei. Trei Scaune, Kriza Vadr. 512b; 1873: Inlăceni, comitatul Odorhei, Nyr II 231; 1875: Secuime, Nyr IV 236; 1879: ținutul Baraoltului, Nyr VIII 188; MTsz; 1880: Secuime, Nyr IX 175; 1894: Secuime, Nyr XXIII 484; 1893-1901: Trei Scaune, MTsz; 2) în derivate: **parapacskodik** - 1873: Inlăceni, Nyr II 231; MTsz.

prunc - prunkuj/ purunko - 1) în sens de copil, puști, copil din flori - 1907: Odorheiu Secuiesc, MNy III 332; 2) copil de tigan - 1897-1901: comitatul Ciuc, Péter János, MTsz.

pui - púj - cuvânt cu care se strigă curcanii - Púj! Púj! Púj!... - 1883: Odorhei, Nyr XII 447.

pui - puja/pulya - 1) în sens de copil mic - 1863: comitatul Odorhei, Kriza Vadr. 87; 1897-1901: scaunul Mureș, Kiss Mihály, MTsz; 2) om de statură mică, scund, pitic - 1838: Secuime, comitatul Ciuc, Tsz; 1873: Secuime, Nyr II 471; 1878: Trei Scaune, ținutul Orbai, Nyr VII 332; 1879: Secuime, Nyr VIII 217; MTsz; 1897-1901: Șumuleu, Secuime, Péter János, MTsz; 3) în cuvinte compuse: **a. pujaborso** - pui de fasole - 1888: Secuime, Nyr VII 176; **b. megpujál** - 1897-1901: Șumuleu, MTsz; **c. pujóknál** - Sândominic, Nyr XXXII 328; NjE IX 30.

puică - pujka - boabele de porumb rămase necăpate folosite la coacerea floricelelor - 1893: bazinul Nireșului, Janco TAT; 1905: bazinul Nireșului, NyF XXII 57.

punga - punga - săculeț, pungă - 1890: Trei Scaune, Nyr XIX 201; MTsz; 1900: Cristuru Secuiesc, Nyr XXIX 432.

purici - purics/ purecsa - în sens de turcă - 1894: Odorhei, Nyr XXII 486; 1897-1901: idem, MTsz.

pustia - pusztia/ posztia/ pustija - 1) blestemat - 1863: comitatele Trei Scaune și Odorhei, Kriza Vadr. 91, 513b; 1881: Ciucsângeorgiu, Nyr X 238; 1874: comitatul Odorhei, Nyr III 512; 1897: Bățanii Mici, Nyr XXVI 420; 1897-1901: Ciucsângeorgiu, MTsz; 2) în zicale - *Ménny o pusztia! (Du-te în pustie!)* - 1897-1901: ținutul Homorodului, comitatul Odorhei, Baczó Mózes, Ozun, comitatul Trei Scaune, Erdélyi Lajos; 1896: comitatul Ciuc, Nyr XXV 377; *A pusztia verjen le!* (Lovite-ar pustia!) - 1863: comitatul Trei Scaune, Kriza Vadr. 513b; *Hogy a pustia verjen le!* (Pustia să te lovească!) - 1863: comitatul Odorhei, Kriza Vadr. 91.; 1897-1901: Secuime,

Kriza; MTsz;

putere - putyere/ putyeri/ putéria - 1) 1879: ținutul Baraoltului, Nyr VIII 188; 1897-1901: Racul, ținutul Baraoltului, Ozun, ținutul Trei Scaune, Erdélyi Lajos, MTsz; 2) în derivate: **Nincs putériája** - 1897-1901: Secuime, MTsz.

putina - putina - 1) în sens de vas de lemn în care se păstrează brânza sau urda - 1788: Târgu Mureș, EMSzT X 1084; 1791: Erceea, scaunul Mureș, ibidem; 1821: Mădăras, scaunul Mureș, ibidem; 2) în sens de ciubăr - 1879: Cristuru Secuiesc, Nyr VIII 525;

putregai - putregáj/ putrigáj/ putrigály - 1) lemn putred - 1897-1901: Racul, Trei Scaune, Dobós András, Ozun, Trei Scaune, Erdélyi Lajos, MTsz; 2) în derivate: **putrigalyos/ putrigajos** (putregaios) - 1897-1901: Racul, Trei Scaune, Dobós András, MTsz, Trei Scaune, Király Pál, MTsz.

puța - puca - 1897-1901: Secuime, Kiss Mihály, ținutul Homorodului, comitatul Odorhei, Bencze Miklos, Ozun, comitatul Trei Scaune, Erdélyi Lajos, Racul, comitatul Ciuc, Dobós András, MTsz.

puțica - pucika - 1897-1901: Secuime, Kiss Mihály, MTsz.

râios - în derivate: **rühölödik** - 1863: Trei Scaune, Secuime, Kriza Vadr.; MTsz. Confirmă originea românească: Alexics, Nyr XXXIV 198, Damian 45 etc.

râșniță - în cuvinte compuse: **rözsnyice-malom** - 1863 - 1901: Cristuru Secuiesc, comitatul Odorhei, Kriza Vadr. 473, 515b; MTsz.

râză - riza - (pânză) veche, de calitate inferioară - 1897-1901: scaunul Aries, Borbély Samu; MTsz.

roabă - roba - 1897-1901: comitatul Odorhei, Király Pál, MTsz.

rodină - radina/ rodina - 1) mâncare, băutură adusă/trimisă unei lăuze 1838: Secuime, Trei Scaune, Fejes Aron, Tsz; 1873: Secuime, Nyr II 471; MTsz; 1877: Secuime, Nyr VI 473; 1875: comitatul Odorhei, Kóbori János, comitatul Ciuc, Balló István, comitatul Trei Scaune, Nyr IV 473, 478; 1889: Trei Scaune, Anghelus, Ghidfalău, Pădurenii, Nyr XVIII 574; 1897-1901: Trei Scaune, Secuime, MTsz; 1897: Ciuc, Ethn. VII 385; 1905: Giurgeu, Nyr XXXIV 82, 268; 2) vizită făcută unei lăuze și ospățul făcut cu mâncare și băutură cu această ocazie - 1842: Secuime, Kovary; 1897-1901: comitatul Ciuc, Károly Miklos; 3) în cuvinte compuse: **a. radinahordó kasornya** - 1863: Trei Scaune, Kriza Vadr. 513c; 1881: Trei Scaune, Nyr X 327; 1897-1901: Trei Scaune, Fejes Aron, MTsz; **b. radi-**

nás kosár - 1897-1901: Trei Scaune, MTsz: 4) ospăt de hotez - 1806: comitatul Ciuc, Ethn. VII 385.; 1838: Secuime, Tsz; 1842: Secuime, Kövály; 1873: Secuime, Nyr II 471; 1897-1901: comitatul Trei Scaune, Kiss Mihály, Butyka Boldizsár MTsz.

roșcă - róska - 1) (animal) vită cu păr roscat - 1914: Trei Scaune, Herm. Paszt. 254; 2) nume de cal - 1860: Trei Scaune, MNyszt VI 347; 1863: ținutul Baraolt, Trei Scaune, Vadr. 162; 1914: Herm. Paszt. 379. Confirmă împrumutul românesc: Szinnyei, în Nyr XXIII 448, Bledy, Bakos în NyK LXXIII 81, 84. Budenz în NyK VII 8, Munkacs, în NyK XVII 85.

sarică - szárika/ szóríka - șubă, tundră - 1816: Secuime, Gyarmati Samuel Vocabularium 98a, 100b; 1838: Secuime, Tsz; 1863: Trei Scaune, Kriza Vadr.; 1876: Secuime, Nyr V 424; 1894: Secuime, Nyr XXIII 529; 1897-1901: Secuime, MTsz;

sămânță - szamancója/ szemunca/ szelemunca/ szemonc - 1863: Trei Scaune, comitatul Odorhei, Kriza Vadr. 518 a; 1876: Odorhei, Nyr V 231; 1897-1901: Ozun, comitatul Trei Scaune, Erdélyi Lajos, Secuime, MTsz; 2) în derivate: **szémunciástol/ szelemunciáját** - 1863: comitatul Odorhei, Kriza Vadr.; 1882: Secuime, Arany-Gyulai III 304.

sărace - szeráce - în piesa populară Viilaimul - 1896: Ciuc, Ethn. VIII 396.

sărăcia - szerecsija - 1) 1897-1901: scaunul Mureș, Kelemen Lajos, Secuime, comitatul Odorhei, ținutul Homorodului, Bacsó Mazes, Racul, Dobós András, scaunul Mureș, Ravasz Árpád; 2) în derivate: **szereciaba** - 1897-1901: Târgu Mureș, scaunul Mureș, Szabo Bela, MTsz

sâmbră - szimbora/ cimbora - 1) ortac, prieten - 1838: ținutul Baraolt, Tsz; 1869: Ciucul de Sus, Orban II 62; 1893: comitatul Trei Scaune, MTsz; 2) în derivate: **cimborál** (care se însoțește cu cineva cu vite la arat)/ **csimboran/ zimboraia** (în sens de camarad, tovarăș)/ **cimboraban/ cimboral/ czimboralván/ cimboraltunk/ zimbora/ cimboralgat** - 1593: scaunul Odorhei, Kiss Leorinch, EMSzT I 1182; 1597: scaunul Odorhei, ibidem; 1600: Zetea, scaunul Trei Scaune, EMSzT I 1184; 1625: scaunul Odorhei, EMSzT I 1182; 1743: Atid, scaunul Odorhei, ibidem; 1765: Șoimușu Mic, scaunul Odorhei, ibidem; 1772: Roteni, scaunul Mureș, ibidem; 1774: Oaia, scaunul Mureș, EMSzT I 1184; 1778: Târcești, scaunul Odorhei, EMSzT I 1185; 1789: Lucta, scaunul Odorhei, ibidem; 1796: Ozun, scaunul Trei Scaune, Rebeka Tana, soția lui Daniel Kuti (29 ani, în declarație de

martor), ibidem; 1799 / 1816: Dalnic, scaunul Trei Scaune, EMSzT I 1184; 3) în cuvinte compuse: **eztenas szimboranak** (care tin stână în sâmbră/t ovărășie) - sec. XVII (înainte de ~): Ojdula, scaunul Trei Scaune, EMSzT I 11471.

scăpa (a se ~) - în derivate: **kieszkápál/ eszkápál** - 1860: Trei Scaune, MNyszt VI 356; 1864: Trei Scaune, NyK III 12; 1876: Odorhei, Nyr V 231; 1897-1901: Trei Scaune, MTsz.

scoală - szkole - în piesa Viilaimul: *Szkole maj fortate, szkole! Máj undzsias ke altu lu...* (Scoală măi fârtate, scoală / Măi unchias ca altul...) - 1888: Secuime, Nyr XVII 329.

seci - szécs - lăzuire în munți - 1897-1901: comitatul Trei Scaune, Király Pál, MTsz.

siriman/sărman - szilemán/ szilimány/ szilimák - 1843: Secuime, Andrassy Antal; 1860: Trei Scaune, MNyszt VI 350; 1863: comitatul Odorhei, Kriza Vadr.; 1880: Târgu Mureș, Nyr IX 428.

slab - eszláb - 1887: comitatul Odorhei, Nyr XVI 86.

socoată - szokota - 1) în sens de cusurgiu, grijului, zgârcit - 1880: Trei Scaune, Nyr IX 425; 1897-1901: Trei Scaune, Covasna, Györfly Iván, Butyka Boldizsar, MTsz; 2) în porecle - Bătanii Mici, Nyr XXVI 47; MTsz.

socoti - szokotal - 1) a socoti/număra - 1838: Secuime, Trei Scaune, Tsz; 1842: Secuime, Kövály László; 1863: scaunul Trei Scaune, Kriza Vadr.; 1876: Secuime, Trei Scaune, Nyr IV 328, 478; 1883: comitatul Ciuc, Nyr XII 478; 1893: Cristuru Secuiesc, Nyr XII 334; 1897-1901: Secuime, Györfly Iván, Covasna, comitatul Trei Scaune, Butyka Boldizsar, Ozun, comitatul Trei Scaune, Erdélyi Lajos, ținutul Baraolt, Dobós András, Racul, comitatul Ciuc, Dobós András, MTsz; 2) a socoti/examina - 1842: Secuime, Kövály László; 1875: Trei Scaune, Nyr IV 478; 1897-1901: Secuime, Györfly Iván, Covasna, comitatul Trei Scaune, Butyka Boldizsar, Racul, comitatul Ciuc, Dobós András, Cristuru Secuiesc, Pászint Mihály, MTsz; 3) a observa (ceva) - 1877: Firtus, comitatul Odorhei, Nyr VI 324; 1885: comitatul Trei Scaune, MNy XI 286; 1915: Sfântu Gheorghe, Nyr XLIV 334; 4) a cumpăni/gândi/reflecta - 1897-1901: Secuime, Odorhei, Ciuc, Trei Scaune, ținutul Baraolt, MTsz; 5) a face rost (de ceva) - 1897-1901: Secuime, MTsz; 6) a câștiga - 1915: Trei Scaune, MNy XI 286; 7) a interesa (ceva, pe cineva) - 1915: Trei Scaune, MNy XI 286; 8) a face greutăți, a căuta nod în papură - 1905: Giurgeu, Nyr XXXIV 323; 9) în derivate: **szokotalódik**

(a se gânde)/ **szokotalodás/ szokotalunk** - 1897-1901: Secuime, MTsz; 10) în cuvinte compuse: **elszokotál/ felszokotál/ megszokotál/ összeszokotál/ összeszokotalódik** - 1838: Secuime, scaunul Trei Scaune, Tsz 119b, 349b; 1863: comitatul Trei Scaune, Kriza Vadr. 518b; 1896: Ciuc, Ethn. VII 387; 1897 -1901: Secuime, Kriza, Trei Scaune, Ciuc, Ighiu, comitatul Odorhei, Ferenc Miklós, plasa Cristuru Secuiesc, Pászint Mihály, Borsec, Hegedüs István, Sumuleu, comitatul Odorhei, Peter János, MTsz;

spurca - în cuvinte compuse: **a. szpurkál** - 1897-1901: tinutul Târgu Mureșului, Zilahy József, MTsz; **b. összepurkálva** - 1897-1901: tinutul Târgu Mureșului, Zilahy József, MTsz.

stânaș - esztenas - în sens de baci, proprietar de stână - în cuvinte compuse: **eszténás tár-saival** (cu tovarășul său stânaș) / **eszténás hát-sok** (baci stânași) / **eszténás simborának** (sâmbra stânașului) - sec. XVII (înainte de ~): Ojdula, scaunul Trei Scaune, Kovacs István (50 de ani, în declarație de martor) EMSzT III 471; 1741: Ditrău, scaunul Ciuc, EMSzT III 470; 1807: Cernatu de Jos, scaunul Trei Scaune, EMSzT III 471.

stână - esztena/ isztina - 1) 1634: Chepet, scaunul Micloșoara, DJCAN, Scaunul Micloșoara, II/2 318 verso; 1808: Zagon, scaunul Trei Scaune, Beder Sándor (59 de ani, soldat pedestru din Brateș, în declarație de martor), EMSzT III 470; 1838: Secuime, Tsz 112b; 1860: comitatul Trei Scaune, MNyszt VI 215, 356; 1868: Păuleni, comitatul Ciuc, EMSzT III 470; 1868: tinutul Harghitei, tinutul Homorodului, Orban I 168, 512; 1874: comitatul Odorhei, Nyr III 512; 1875: Secuime, Nyr IV 253; 1879: tinutul Homorodului, Kozma 225; 1882: Secuime, Arany-Gyulai III 14, 389, 410; 1893: Secuime, Györffy Iván, Covasna, comitatul Trei Scaune, Butyka Boldizsar, Ozun, comitatul Trei Scaune, Erdélyi Lajos, Dalnic, comitatul Trei Scaune, Márton Imre, Racul, comitatul Ciuc, Dobós András, MTsz; 1905: Giurgeu, Nyr XXXIV 82, 266; 1914: Secuime, tinutul Șepși de Sus, tinutul Homorodului, Herm. Pászt. 184, 208, 503; 2) în derivate: **esztanak/ esztenan/ esztenat/ esztenarol/ esztenan/ eztenais/ esztenara/ esztenahan/ isztinájokat/ esztenahoz/ esztenanak/ esztinájokat/ esztináioknak** - 1596: Siculeni, scaunul Ciuc, EMSzT III 469; 1599: Aldea, scaunul Odorhei, Paulus Emreh de Abastfalua (50 de ani, iobag, în declarație de martor), EMSzT III 470; 1625: Locodeni, scaunul Odorhei, EMSzT III 469;

1641: Imper, scaunul Casin, EMSzT III 469; 1645: Cozmeni, scaunul Brădut, DJCAN, Scaunul Brădut, II/1 117; 1650: Ciuc, SzOkl VI 191; 1720: Alunis, scaunul Odorhei, EMSzT III 469; 1724: Borosneu Mic, scaunul Trei Scaune, EMSzT III 470; 1727: Coseni, scaunul Șepși, EMSzT III 470; 1741: Ditrău, scaunul Ciuc, EMSzT III 470; 1744: Ciceu, scaunul Ciuc, EMSzT III 470; 1761: Bulgăreni, scaunul Odorhei, EMSzT III 470; 1778: Toplita-Ciuc, scaunul Ciuc, EMSzT III 471; 1783: Ineu, scaunul Ciuc, EMSzT III 471; 1784: Cernatu de Jos, scaunul Trei Scaune, EMSzT III 470; 1799/1816: Dalnic, scaunul Trei Scaune EMSzT I 15; 1808: Zagon, scaunul Trei Scaune, Beder Sándor (59 de ani, soldat pedestru din Brateș, în declarație de martor), EMSzT III 470; 1844: scaunul Odorhei, EMSzT III 470; 3) în cuvinte compuse: **eszténa-fejés/ esztenatarsasagaknak/ esztenatarsasagok/ esztenatarsasag/ esztentatarsasaga/ esztenatartásnak/ eszténa tartó** (care ține stână)/ **eszténázó - hely** (loc de stână în pășune)/ **eszténa juh** (stână de oi)/ **eszténanyáj** (turma de la stână/ a stâniei)/ **eszténanyáj-nak/ eszténa - pénz** (bani/ taxă de stână)/ **eszténahely/ esztenalevagas** (distrugere de stână)/ **eszténabiro** (cel care ține socoteala stâniei)/ **eszténabironak/ esztenagazda** (proprietar de stână) - 1620 (în jurul anului ~): scaunul Ciuc, EMSzT III 471; 1747: Saciova, scaunul Chezdi, EMSzT III 471; 1763: Zagon, scaunul Trei Scaune, EMSzT III 472; 1778: Toplita-Ciuc, scaunul Ciuc, EMSzT III 471; 1784: Cernatu de Jos, scaunul Trei Scaune, EMSzT III 470; 1792: Sovata, scaunul Mures, EMSzT III 470; 1796: Olteni, scaunul Trei Scaune, EMSzT III 472; 1798: Chichis, scaunul Trei Scaune, EMSzT III 471; 1828: Ineu, scaunul Ciuc, EMSzT III 470; 1811: Lăzarea, scaunul Giurgeu, EMSzT III 471; 1831: Lăzarea, scaunul Giurgeu, EMSzT III 471; 1845: scaunul Odorhei, EMSzT III 471; 1875: Corund, comitatul Odorhei, Nyr IV 235; 1888: comitatul Trei Scaune, Nyr XVII 138; 4) în toponime - **a. Sztina** (nume de pârau) - 1748: Herculean, scaunul Odorhei, EMSzT III 471; **b. Eszténa** (nume de loc) - 1766: Herculean, scaunul Odorhei, EMSzT III 471; 1773: Casinu Nou, scaunul Ciuc, ibidem; 1817: Zagon, scaunul Trei Scaune, ibidem; **c. Uj eszténa** (Stâna Nouă) - 1864: Lăzarea, scaunul Giurgeu, nume de munte, ibidem; 1866: Micfalău, scaunul Trei Scaune, nume de loc, ibidem.

strungă - sztringa/ sztrunga/ esztrenga/

eszterunga - 1) partea îngrădită a stâinii, unde se mână oile la muls - 1808: Zagon, comitatul Trei Scaune, Bedei Sándor (58 de ani, soldat pedestru în Brateș), EMSzT 470; 1838: ținutul Baraolt, Tsz; 1875: Doboseni, comitatul Odorhei, Nyr IV 93; 1893: Racul, comitatul Ciuc, Dobos András, Secuime, Györffy Iván, MTsz;

suffla - szufle - 1897 - comitatul Ciuc, Arany-Gyulai I 124; 1897-1901: idem (la cuvântul *Szija*): *Nu szufle, ven szipa!* (în piesa *Viflaimul*), Ozun, comitatul Trei Scaune, Erdélyi Lajos, Dobo András, MTsz.

suman - szokmány/ szokmán - 1838: comitatul Odorhei și Ciuc, ținutul Giurgeului, Secuime, Tsz 391a, 84c; 1860: comitatul Ciuc, ținutul Giurgeului, MNyszt VI 377; 1863: comitatul Odorhei, ținutul Cristurului Secuiesc, Kriza Vadr. 22, 457; 1876: Secuime, Nyr V 424; 1879: Secuime, Kozma 110; 1882: Beclean, comitatul Odorhei, Arany-Gyulai III 133; 1886: comitatul Odorhei, Orban I 132, Nyr XV 239; MTsz; 1886: Odorhei, Nyr XV 239; 1888: Odorhei, Nyr XVII 432; 1889: comitatul Odorhei, Nyr VII 432; 1897: Odorhei, Secuime, Nyr XXVI 376; 1897-1901: comitatul Odorhei, Kiraly Pál, Györffy Iván, MTsz; 1905: Giurgeu, Nyr XXXV 264; 1909: Secuime, Malonyai II 184.

surată - szuráta - 1863: comitatul Odorhei, Kriza Vadr., MTsz.

știră - ester - în sens de vacă, scroafă, oaie sau femeie stearpă - 1838: Secuime, ținutul Baraolt; 1898: Ozun, comitatul Trei Scaune, Erdélyi Lajos, Secuime, Kiss Mihály, MTsz, MNRK.

șută - suta - oaie fără coarne/oaie cu coarne scurte - 1912: Secuime, Damian 37.

taci - taczj/ tács - 1590: Vlăhița, scaunul Odorhei, DJCAN, Scaunul Odorhei, II/I G 115; 1893-1901: Trei Scaune, ținutul Baraolt, MTsz; în cuvinte compuse: **a. létácsolni** - 1863: Trei Scaune, ținutul Baraolt, Kriza Vadr. 151; MTsz; - **b. letácsol/ letácsotam** - 1863: Trei Scaune, Kriza Vadr. 492b; 1875: comitatul Odorhei, Nyr IV 81; 1897-1901: comitatul Odorhei, Séra Kálmán, MTsz.

tăcea - în cuvinte compuse: **letácsól** - 1875: Odorhei, Nyr IV 8; 1897-1901: Trei Scaune, MTsz.

tălăsman - telesmán - în sens de găgăuță, prostănac - 1838: Trei Scaune, Tsz; MTsz.

tüpülugă - tapalag/ tepeluga/ tepelak/ tetelok - 1) stângaci, slab, neputincios, lipsit de energie - 1863: Trei Scaune, Kriza Vadr.; 1876:

Secuime, Nyr V 424; 1860: Trei Scaune, MNyszt VI 352; 1897: comitatul Ciuc, Nyr XXVI 428; 1897-1901: comitatul Odorhei, Ozun, Erdélyi Lajos, comitatul Ciuc, Imper, Covasna, comitatul Trei Scaune, Butyka Boldizsár, Secuime; MTsz; 2) de statură mică, diform - Trei Scaune, Imper, MTsz; 3) opinci sau cizme mari, diforme - 1863: Trei Scaune, Kriza Vadr.

tăt un drac - totondrák/totundrák/tetundrák - 1897-1901: Ozun, MTsz; 1912: comitatul Trei Scaune, Damian 39.

teică - tejke/ tejkére - cutie mobilă de lemn în care cad grăunțele în coșul morii înainte de a trece între pietre - 1805: Sovata, MNGy VII 480; 1838: Trei Scaune, Tsz; 1879: Iacobeni, comitatul Ciuc, Nyr VIII 326; 1893-1901: Imper, Ráduly Simon, Iacobeni, Trei Scaune, Secuime, Kiss Mihály, Ditrău, Freckay János, comitatul Ciuc, MTsz.

toacă - tóka - 1) în derivate: **tókál** (a bate toaca) - 1897-1901: Secuime, Kiss Mihály, Ozun, comitatul Trei Scaune, Erdélyi Lajos, MTsz; 2) în cuvinte compuse: **tókadeszka** - 1897-1901: Secuime, Kiss Mihály, MTsz.

tocană - tokány/ tokán - 1) fiertură din carne (porc, oaie, miel, pasăre, vacă) cu ceapă multă, scăzută - 1873: Secuime, Nyr II 471; 1882: Secuime, Arany-Gyulai III 390; 1879: Secuime, Kozma 112; 1893: bazinul Arieșului, Janko TAT 128; 1905: Giurgeu, Nyr XXXIV 267; 2) (om) neîndemânatic, în poreclă: **Tokany** - 1908: Glodeni, Nyr XXXVII 382; 3) în sens de mămăligă - 1875: comitatul Trei Scaune (*oláh tokány* = tocană românescă), Nyr IV 431; 1894: comitatul Trei Scaune, Nyr XXIII 532; 4) în cuvinte compuse: **marhatokany** - 1893: bazinul Arieșului, Janko TAT 128.

tocmi - tukmal - a se tocmi - 1912: Secuime, Damian 40.

topliță - toplica/toploca - 1) fleșcăraie, noroi moale - 1879: comitatul Odorhei, Nyr VIII 472; 1897-1901: comitatul Odorhei, Kiss Mihály, MTsz; 2) tăietură (în păduri) - 1842: Secuime, Kövary; 1863: comitatul Odorhei, Kriza Vadr. 513b; 1876: Secuime, Nyr V 424; 1879: Secuime, Nyr VIII 509; 3) în derivate: **toplicában** - 1897-1901: ținutul Cristuru Secuiesc, comitatul Odorhei, Pazsint Mihály; MTsz.

tot a murit - totmurit - 1905: Giurgeu, Nyr XXXIV 82.

tovarăș - tóarus - 1881: Trei Scaune, Nyr X 38; 1897-1901: Trei Scaune, MTsz.

treabă - trába/ trábút - 1863: comitatul

Odorhei, Kriza Vadr. 82; 1897-1901: Odorheim Secuiesc, ibidem;

tu - tu - în piesa Villaimul: *dare tu eșc main...* (dară tu ee mai...) - 1888: Secuime, Nyr XVII 329.

turba - turbálódik/ turbalogyek - 1884: comitatul Ciuc, Nyr XIII 329; 1897-1901: tinutul Baraolt, comitatul Ciuc, Szász József, MTsz.

turbat - turbalt - în sens de zăpăcit/ perplex - 1884: Ciuc, Nyr XIII 329.

turcă - turka - persoană care joacă turca - 1864: Trei Scaune, NyK III 15; 1874: Trei Scaune, Nyr III 374; 1875: Secuime, Nyr IV 328.

turmă - turma - 1) turmă de oi - 1872: Secuime, Nyr I 314; 1893: bazinul Aries, Janko TAT 276; 1897-1901: Trei Scaune, Odorhei, MTsz; NyF XXXII 61. 2) în cuvinte compuse: **turmajuh** - 1805: Mărtinis, MNGy VII 524; 1863: tinutul Cristurului Secuiesc, comitatul Odorhei, Kriza Vadr. 460; 1897-1901: Ozun, comitatul Trei Scaune, Erdélyi Lajos, MTsz.

tandură - candura - în sens de plută mai mare - 1869: Tulghes, Orban II 131.

tap - cáp - 1) tap - 1629: Odorhei, SzOkl VI 102; 1838: tinutul Baraolt, Tsz; 1897-1901: Secuime, Kiss Mihály, Györfly Iván, Ozun, comitatul Trei Scaune, Erdélyi Lajos; 2) în derivate: **cápsa/ czapiait/ czapal/ capot** - 1607: scaunul Mieloșoara, DJCAN, Scaunul Mieloșoara, II/I 17; 1693: ibidem, II/6 127; 1863: comitatul Odorhei, Kriza Vadr.; MTsz; 3) în cuvinte compuse: **oz cáp** - 1897-1901: Secuime, Kiss Mihály, MTsz.

țarină - cárina - 1) câmp îngrădit, gardul tarinei, câmp - 1905: Giurgeu, Nyr XXXIV 81; 2) nume de loc - **Carina** - 1915: Ciuc, Nyr XLIV 383.

țâncă/ țânc - cinka/cinkó - 1) fată adolescentă - 1879: Secuime, Nyr VIII 462; 1880: comitatul Trei Scaune, Nyr IX 426; 1838: Secuime, Tsz; 1893: Giurgeu, Kiss Mihály, MTsz; 2) copil mic - 1879: Gheorgheni, Nyr VIII 90.

țără - cire - în sens de prăjină - 1893: Secuime, tinutul Giurgeului, Kriza, Kiss Mihály, MTsz, MNRK.

ține minte - tazine a minté - 1674: Zăbala, SzOkl V 642.

ține rând - cinerenhibe - 1886.: Odorhei, Nyr XV 239; 1893: Secuime, Kiss Mihály, Györfly Iván, MTsz; 1896: Ciuc, Nyr XXV 337: MNRK.

țuică - cujka - în sens de rachiu mai slab - 1880: Secuime, Nyr IX 426. MTsz, MNRK.

țurțura - cucurál/cucuráz - în sens de a trage pe cineva de urechi sau de păr - 1872: Secuime,

Nyr I 135; 1863: comitatul Trei Scaune, Kriza Vadr.; 1893: Secuime, Kiss Mihály, Györfly Iván, MNRK.

unchias - ungyass - păstor bătrân în piesa religioasă Villaimul - 1872: comitatul Ciuc, Arany-Gyulai I 127; 1888: Beclean, comitatul Odorhei, Nyr XVII 326b; 1897-1901: comitatul Ciuc, MTsz; 1896: Töplita-Ciuc, Ethm. VII 394;

urdă - orda - 1) 1783: Ineu, scaunul Ciuc, EMSzT III 471; 1838: Secuime, Tsz; 1869: Secuime, Orban II 154; 1872: comitatul Ciuc, Arany-Gyulai I 123; 1873: Secuime, Nyr II 556; 1874: comitatul Odorhei, Nyr III 512; 1891: Ciuc, Nyr XX 144; 1897-1901: Secuime, Odorhei, Ciuc, MTsz; 1905: Giurgeu, Nyr XXXIV 82, 267; 2) în derivate: **ordaval/ ordatt/ ordatt/ ordaiual/ ordanak/ ordáert** - 1590: scaunul Odorhei, EMSzT X 15; 1602: scaunul Odorhei, ibidem; 1627: Budila, scaunul Trei Scaune, ibidem; 1783: Ineu, scaunul Ciuc, EMSzT III 471; 1794: Fântânele, scaunul Mures, EMSzT X 15; 1806: Racul de Sus, scaunul Odorhei, ibidem; 3) în cuvinte compuse: **ordamerő/ ordaszürő/ ordaszásik/ edesor-da/ urdorda/ ordafűző östöt** (cazan în care se fierbe urda)/ **ordás dézsa** (putină pentru urdă)/ **orda tömlő** - 1630: Odorhei, SzOkl VI 120; 1659: Cozmeni, EMSzT X 15; 1660: Lăzărești, scaunul Ciuc, ibidem; 1799/ 1816: Dălnie, scaunul Trei Scaune, Olah János (60 de ani, în declarație de martor), ibidem; 1879: Secuime, Nyr VIII 515; 1897-1901: Ciuc, Secuime, Trei Scaune, MTsz; 1900: Chibed, Nyr XXIX 534; 1914: Văcărești, Băile Malnas, Herm. Paszt. 206;

ursuc - urszuk - 1912: Secuime, Damian 40.

vai - vāj - în cuvinte compuse: **vājlogat** - 1897: comitatul Ciuc, Nyr XXVI 429.

vătaf - vatáf - 1908: Secuime, Nyr XXXVII 94.

veșcă - véská - tipar de cos făcut din lemn - 1838: Secuime, Tsz; 1897-1901: Secuime, MTsz; 1914: Herm. Paszt. 439;

vrăji - varizsál - 1912: comitatele Trei Scaune și Mures, Damian 41.

zahana - zuána/ zuhána/ zohána/ zehána/ ziana/ zoana - 1) sopron în care se taie oile (la țară) - 1863: Trei Scaune, Kriza Vadr. 524b; 1876: Trei Scaune, Nyr V 129; 1897-1901: Ozun, comitatul Trei Scaune, Erdélyi Lajos, MTsz; 1914: Băile Malnas, Herm. Paszt.; 2) măcelărie pentru tăiat oi și capre bătrâne - 1897-1901: Trei Scaune, MTsz; 3) carne de capră fără grăsime, care este deja topită - 1897-1901: Trei Scaune MTsz; 1914: Băile Malnas,

Herm. Paszt. 208.

zăpăci (a se ~) - **zepecsál/ megzepecsál** - 1914: Ciuc, Nyr LXXIV 37.

zău - **zó** - în piesa Villaimul - 1888: Secuime, Nyr XVII 329.

zâvor - **zavara/ zăvora** - despicătură lungă în trunchiul unui copac, folosită la garduri/râzlog - 1838: Secuime, Tsz; 1897-1901: Secuime,

comitatul Ciuc, Déak Lajos, Racul, Király Pál, MTsz.

zile - în cuvinte compuse: **băbazile**, viscolul de primăvară (Zilele Babei) - 1893: comitatul Odorhei, MTsz, MNRK.

zor - **zori/ zore** - în sens de răsărit de soare: nume de vite - 1915: Sândominic, Nyr XLIV 383.

Vasile Lechintan

Abstract

The Romanian language within the Life of the Secklers (until 1918, from M to Z)

The study deals with the influence of the Romanian language upon the language and life of the Secklers along the centuries, a reality attested by numerous documents of epoch and unanimously accepted and demonstrated by the Romanian and Hungarian linguists.

The phenomenon has two significant aspects: the first one, the most known and relevant, is the one of the borrowing by the Secklers of some important Romanian words and expressions in their current language. The second one, less known as a definite historical example, is the one of assimilation by the Secklers of the Romanian language as the second spoken language, also attested by documents.

Situated in the middle of a large geographical area inhabited by the Romanians, the Secklers borrowed along the centuries many Romanian words and expressions. Thus, the civilisation of the sheep grazing, corvees for helping at different works but also for/and dancing, as well as the spiritual civilisation of Villaim (with Virgin Mary, old man, shepherds, etc.) definitely influenced the historical destiny and the Seckler way of life along the centuries.

Important Romanian influences upon the language spoken by the Secklers were mentioned by many researchers (out of which over 20 of them are mentioned in the present study) ever since the second half of the 19th century until today.

The author considered relevant the presentation of the Romanian words borrowed by the Secklers only until the Great Unification in 1918, for a period about which it cannot be said that was a state and administrative influence to force the spread of this phenomenon, presenting the most known-documentary Romanian words and expressions borrowed by the Secklers in their current language until 1918, from m to z, with the mention of the year of attestation, of the locality or area, of the collector and/or linguist and as well of the the source. The article is a continuation of the one published in *Angustia* 8 - 2004, in which the author presented the borrowed words and expressions, from a to m.